

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060403

DOM
2025-02-18
Stockholm

Mål nr
P 14123-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-11-02 i mål nr P 1634-23, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. H.J.

2. M.J.

Ombud för 1 och 2: J.C.

Motpart

1. Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommun
741 75 Knivsta

2. Östuna T & ÅV AB, 559105-8390
Spakbacken 17, 741 94 Knivsta

Ombud för 2: J.F. och A.H.

SAKEN

Bygglov för upplag (återvinningsanläggning) på fastigheten X i Knivsta kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut den 7 februari 2023, dnr 403-7337-2022, att upphäva det bygglov som beviljades av Bygg- och miljönämnden i Knivsta

kommun den 16 juni 2020, § 279.

Dok.Id 2146263

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

H.J. och **M.J.** har i första hand yrkat att Mark- och miljööver-domstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa länsstyrelsens beslut. I andra hand har de yrkat att bygglovsansökan ska avvisas.

Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommun har medgett bifall till överklagandena.

Östuna T & ÅV AB (bolaget) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

H.J. och **M.J.** har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Sökt bygglov kan med hänsyn till platsens läge nära bostäder och känslig natur inte beviljas. De närboende kan komma att störas av verksamheten och det finns behov av att skydda och bevara tjäderns spelplatser. Marken är därför inte lämpad för ändamålet. Bolaget har inte visat att återvinningsanläggningens påverkan är utan betydelse för tjäderns existens i området.

Även om återvinningsanläggningen inte kommer att placeras exakt på den plats där tjädern spelar och häckar finns det i den omedelbara närheten ett flertal spelplatser och möjligen häckningsplatser. Tjäderspelplatserna befinner sig gott och väl inom avstånd för att störas av buller, skakningar, damm och strålkastarsken från återvinningsverksamheten och tillhörande transporter. Även sådana störningar träffas av förbudet i 4 § 4 artskyddsförordningen (2007:845). Tjädern är känslig för buller. Enligt rekommendationer och praxis ska skyddsavståndet mellan ett vindkraftverk och tjäderspelplatser vara minst 865 meter. Bolagets bullerutredning visar att verksamheten förväntas alstra ljudnivåer över 45 dBA utanför verksamhetsområdet. Det kan alltså inte uteslutas att störningarna från återvinningsanläggningen kommer att vara så omfattande att tjädern inte kan spela eller häcka i ett relativt stort skogsområde kring anläggningen. Den valda lokaliseringen strider därmed mot 2 kap. 2 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL.

Mark- och miljööverdomstolen har uttalat att även om påverkan på skyddade arter inte är så stor att det föreligger hinder enligt artskyddsförordningen, ska verksamheten prövas inom ramen för 2 kap. miljöbalken, dit lokaliseringsregeln i 6 § hör. Prövningen kan innebära att en lokalisering underkänns med hänsyn till förekomsten av djur- eller växtarter. Bestämmelsen om lämplig markanvändning i 2 kap. 2 § PBL bör tillämpas på samma sätt. Det innebär att oavsett om artskyddsförordningen skyddar tjädern ska platsen ses som olämplig om det i dess omgivningar finns ekologiska värden, såsom en känslig tjäderpopulation, som ska skyddas enligt 3 kap. 3 § miljöbalken.

Tjädern har mycket stora krav på hur platser för att spela eller häcka ska vara utformade. Viktigt är t.ex. ett sammanhängande skogstäck, att skogen inte är allt för ung och att det finns gott om blåbärsris. Det rationella skogsbruk som bedrivs i området närmast verksamhetsområdet präglas av försiktigt skogsbruk där kalhyggen är mindre vanliga. Detta skogsbruk är anledningen till att det fortfarande finns värdefull skogsmark runt verksamhetsområdet, men inte utanför detta. Denna omständighet medför att detta område hyser särskilda naturvärden, viktiga för bl.a. tjädern. Utanför närområdet är det långt till alternativa spelplatser.

Bolaget har påstått att utförd HSI-analys (Habitat Suitability Index) visar att det finns gott om lämpliga tjäderhabitat i verksamhetsområdet och i det omkringliggande landskapet, både sommar och vinter. Det finns dock stora brister i den HSI-analys som gjorts, både relaterat till vilken indata som har använts och hur slutsatserna har dragits.

Platsen är även olämplig med hänsyn till dess läge nära bostäder. Deras fastighet är belägen cirka 250 meter från verksamhetsområdet. De kommer bli berörda av direkta störningar från verksamheten i form av buller, damning och vibrationer men också av buller, luftföroreningar m.m. från trafiken till och från verksamheten. Vid en prövning av markens lämplighet ska förekomsten av omgivningsbuller beaktas.

H.J. och M.J. har i Mark- och miljööverdomstolen gett in kartor med bland annat en sammanställning som bygger på redovisningar av utförda

avverkningar och avverkningar som är anmälda till Skogsstyrelsen, en rapport från 2024 om tjäder som Naturvårdsverket sammanställt och Länsstyrelsen i Jönköpings läns meddelande 2014:20 om satellitbildsbaserad analys.

Nämnden har till stöd för sin inställning angett huvudsakligen följande. Sedan bygglovsansökan beviljades 2020 har ny information om förekomst av tjäder tillkommit vilket medfört att nämnden har ändrat sin inställning till bygglov. Såväl spelplats som livsmiljöer påverkas av buller från anläggningen. Nämnden instämmer i länsstyrelsens bedömning om att bygglovet bör upphävas med hänvisning till tjäderpopulationen.

Bolaget har till stöd för sin inställning hänvisat till vad som anförts och getts in i mark- och miljödomstolen och därutöver anfört i huvudsak följande.

Bolagets utredning visar att en livskraftig stam av tjäder kan behållas på sikt. Tjädrarna i området bedöms inte vara en isolerad population. Det finns andra spelplatser i området och ett utbyte med andra tjäderförekomster bedöms vara möjlig. Väg 273 utgör inte en barriär som tjädrarna inte kan flyga över. Undersökningar visar att yngre tjädrar kan göra förflyttningar på flera tiotals kilometer. Därtill finns enligt genomförd livsmiljöanalys en förhållandevis god tillgång till skogsområden med lämpliga miljöer för tjädern, vilket ger förutsättningar för att den spelplatsen som idag finns på det planerade verksamhetsområdet kan etableras på annan plats. För att upprätthålla en livskraftig stam av tjäder på lång sikt behövs det 3–5 sammanlänkade lekplatser. Med sammanlänkade avses att tjädrar kan förflytta sig mellan lekplatserna och att lekplatser inte blir isolerade från andra skogsområden med lekplatser. Med de förutsättningar som bedöms finnas i närområdet till den lekplats som försvinner vid en etablering av deponin finns det fortfarande utrymme för att 3–5 lekplatser kan vara sammanlänkade.

Det är svårt att dra några närmare slutsatser av de kartor som klagandena gett in, eftersom det inte redovisats några kriterier eller metodik. Bolaget bedömer att kartorna, i likhet med den utredning bolaget tagit fram, visar att närområdet kring den planerade verksamheten kan karakteriseras som skog som sedan lång tid utgjort del av ett rationellt skogsbruk. Detta belyser tjäderns förmåga att upprätthålla en livskraftig (och växande) population i denna typ av miljö.

Bolaget har sedan tidigare genomfört tjäderinventering och undersökt förekomsten av lämpliga tjäderhabitat i såväl verksamhetsområdet som det omgivande landskapet genom HSI-analys. HSI-analys är en bra och vedertagen metod för att identifiera värdefulla livsmiljöer för tjäder. Den genomförda analysen bygger främst på den modell som beskrivs i Länsstyrelsen i Jönköpings läns meddelanden om satellitbildsbaserad analys. Till grund för HSI-analysen ligger bl.a. data om marktyper, skogsålder och avverkningar. Enligt HSI-analysen finns det gott om lämpliga tjäderhabitat i verksamhetsområdet och i det kringliggande landskapet både sommar och vinter. Förutom HSI-analys har bolaget använt sig av fjärranalys och fältinventeringar.

Det material som getts in gällande avverkningar i närområdet styrker att det omgivande landskapet är fragmenterat och följer skogsbrukets dynamik. Trots detta har tjäderpopulationen ökat över tid, vilket visar på dess anpassningsförmåga i regionen och möjlighet att leva i skogar som är betydligt yngre än de 60–70 år som motparterna menar utgör optimala förhållanden. Det råder således ingen brist på nya lämpliga miljöer där tjädern kan etablera sig inom de marker som omger den planerade verksamheten.

Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen gett in en inventering av tjäder från 2022, en artskyddsutredning och kompletterande utlåtande avseende påverkan på tjädern från 2022 respektive 2023 samt Länsstyrelsen i Jönköpings läns meddelande 2016:04 om satellitbildsbaserad analys.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Det överklagade beslutet avser bygglov för upplag (återvinningsanläggning). En återvinningsanläggning utgör inte i sig en lovpliktig anläggning, jfr 6 kap. 1 § plan- och byggförordningen (2011:338). Anläggningen kan dock innefatta delar som kräver lov, som upplag och materialgårdar.

Prövningen i ärenden om bygglov ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov, se 2 kap. 2 § PBL. Vid den prövningen ska 3 kap. 1 § miljöbalken tillämpas. Enligt den bestämmelsen ska mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov och företräde ska ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

Den planerade verksamheten ska även prövas enligt miljöbalken och det framgår av bygglovsansökan att en anmälan om miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken har lämnats in. Enligt 9 kap. 24 § PBL ska bygglovsärendet och miljöärendet som utgångspunkt samordnas så att berörda myndigheter, organisationer och enskilda parter ges tillfälle att i ett sammanhang yttra sig i båda ärendena. Beslut i båda ärendena ska meddelas i ett sammanhang. För att avstå från samordning krävs särskilda skäl och innan ett beslut om att avstå från samordning fattas ska berörda parter ges tillfälle att yttra sig.

Knivsta kommun har en bygg- och miljönämnd vilket innebär att samma nämnd beslutar i både bygglovs- och miljöärendet. I tjänsteskrivelsen i bygglovsärendet anges att miljöfrågorna gällande återvinningsanläggningen hanteras genom att kommunens miljöenhet skriver ett föreläggande med försiktighetsåtgärder för verksamheten. Någon samordning i den mening som avses i 9 kap. 24 § PBL synes dock inte ha skett. Beslut i båda ärendena har inte meddelats i ett sammanhang.

Mark- och miljööverdomstolen anser att det hade varit lämpligt att på ett bättre sätt samordna ärendena. För att ta ställning till om lokaliseringen av återvinningsanläggningen utgör lämplig markanvändning enligt 2 kap. 2 § PBL är det enligt domstolens mening nödvändigt att beakta syftet med anläggningen och översiktligt bedöma dess omgivningspåverkan.

Av verksamhetsbeskrivningen som fogats till bygglovsansökan framgår att syftet med anläggningen är att återvinna schaktmassor och liknande avfall. Hanteringen av

massorna innefattar bland annat sortering och krossning. Omfattningen av verksamheten beräknas till 200 000 ton massor per år. Inom verksamhetsområdet ska ytor hårdgöras och delvis skärmas av med bullervallar.

Av utredningen i målet framgår att det finns en tjäderspelplats med minst fem spelande tjädertuppar i närheten av det område där de ansökta åtgärderna planeras.

Tjäderspelplatsens centrum är lokaliserad ca 200 meter från anläggningsytorna.

Tjädern är i den nationella rödlistan bedömd som en livskraftig art, men anges vara ojämnt spridd i landet och 90 procent av populationen återfinns i landets norra delar, från Värmland, Dalarna och Gästrikland och norrut. I Götaland och Svealand är tjäderstammen betydligt svagare.

Tjädern finns upptagen i bilaga 1 i EU:s fågelskyddsdirektiv¹ och är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Detta innebär bland annat att det är förbjudet att avsiktligt störa tjädrar, särskilt under deras häcknings- och uppfödningsperiod, om inte störningen saknar betydelse för att bibehålla populationen av tjädern på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller återupprätta populationen till den nivån, se 4 § fjärde punkten.

En negativ påverkan på en livsmiljö kan utgöra en störning enligt 4 § 4 artskyddsförordningen, se förordningsmotiven till bestämmelsen Fm 2022:5. Vid bedömningen om det finns en störning ska en arts lokala förekomst och regional status beaktas i förhållande till förekomsten på nationell nivå, se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 9 februari 2023 i mål nr M 11988-21. Den omständigheten att en åtgärd innebär en störning enligt 4 § 4 artskyddsförordningen har betydelse vid bedömningen av en plats lämplighet enligt 2 kap. 2 § PBL, se Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 29 juni 2021 i mål nr P 8475-20.

Även om återvinningsanläggningen inte ska anläggas på tjäderspelplatsen är det endast ett kort avstånd mellan spelplatsen och anläggningen. Det innebär att bullret från

¹ Europaparlamentets och Rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar. Direktivet är implementerat genom artskyddsförordningen.

anläggningen sannolikt medför att tjädern på sikt kommer att överge spelplatsen. Det kan noteras att de bullervallar som är beskrivna i situationsplanen till bygglovets inte är placerade för att skydda spelplatsen mot buller. Mark- och miljööverdomstolen delar länsstyrelsens bedömning att sökt åtgärd medför en negativ inverkan på tjädern och försvårar upprätthållandet av den lokala populationen. Möjligheten för tjädern att etablera en ny spelplats i närheten framstår vidare som osäker. Sökt bygglov är således oförenligt med 2 kap. 2 § PBL och 3 kap. 1 § miljöbalken. Det saknas redan av det skälet förutsättningar att bevilja det sökta bygglovets. Mark- och miljödomstolens dom ska därför ändras och länsstyrelsens beslut att upphäva nämndens beslut ska fastställas.

Mark- och miljööverdomstolen har denna dag i mål nr M 8767-23 avslagit bolagets ansökan om tillstånd till deponi- och återvinningsverksamhet på samma plats. Skälen för avslaget är att påverkan på tjädern innebär att verksamheten står i strid med bestämmelserna om artskydd och att lokaliseringsutredningen inte uppfyller kraven i 2 kap. 6 § miljöbalken.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Malin Wik, tekniska rådet Mats Kager, hovrättsrådet Frida Göranson och tf. hovrättsassessorn Anna Lundgren, referent.

Föredragande har varit Frida Jakobsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-11-02
Meddelad i
Nacka

Mål nr P 1634-23

PARTER

Klagande

Östuna T & ÅV AB
Spakbacken 17
741 94 Knivsta

Ombud: J.F. och A.H.

Motparter

1. Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommun
741 75 Knivsta

2. H.J.

3. M.J.

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut den 7 februari 2023 i ärende nr 403-7337-2022,
se [bilaga 1](#)

SAKEN

Nybyggnad av upplag för återvinningsanläggning på fastigheten X i Knivsta kommun

DOMSLUT

Med ändring av Länsstyrelsen i Uppsala läns beslut fastställer mark- och miljödomstolen Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommuns beslut den 16 juni 2020 att ge bygglov för fastigheten X.

Dok.Id 808159

Postadress
Box 69
131 07 Nacka

Besöksadress
Sicklastråket 1

Telefon
08-561 656 30
E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

Bygg- och miljönämnden i Knivsta kommun (nämnden) beslutade den 16 juni 2020 att bevilja Östuna T & ÅV AB (bolaget) bygglov för nybyggnad av upplag för återvinningsanläggning på fastigheten X. Beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Uppsala län (länsstyrelsen) som upphävde nämndens beslut. Bolaget har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

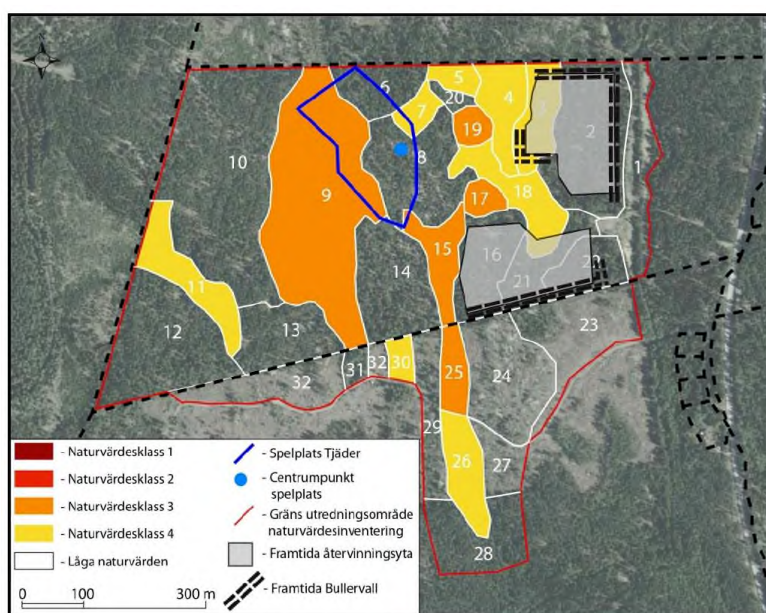
För en komplett redogörelse av bakgrunden hänvisas till länsstyrelsens beslut.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, ska fastställa nämndens beslut.

Till stöd för sitt yrkande har bolaget i huvudsak framfört följande.

I enlighet med vad länsstyrelsen redogjort för i beslutet utgörs den sökta åtgärden av upplag för återvinningsanläggning och omfattar två områden med tätgjorda ytor samt bullervallar och ramper fördelat på en yta i norr om ca 25 000 kvm och en yta i söder om ca 23 000 kvm. Åtgärdens utformning och läge i förhållande till tjäderspelsplatsen framgår av figur 1 nedan.

Figur 1. Karta över konstruktionens placering i relation till tjäderspel samt naturvärden.

Bolaget delar inte länsstyrelsens bedömning gällande åtgärdens påverkan på den lokala tjäderpopulationen. Bolaget uppfattar att länsstyrelsen har beaktat den eventuella framtida deponiverksamheten – vilken alltså inte är den åtgärd som lov har sökts för – då länsstyrelsen har framhållit att förutsättningarna för spelplatsen i framtiden helt kommer att upphöra och därefter lagt detta till grund för sin bedömning.

Den sökta åtgärden innefattar endast uppförande av det upplag för återvinningsanläggning som beskrivits ovan och som ska lokaliseras inom den östra delen av det aktuella skiftet av fastigheten. Den befintliga tjäderspelplatsen kommer inte att tas i anspråk av den sökta åtgärden och förutsättningarna för spelplatsen kommer därmed inte att upphöra. Den påverkan som åtgärden kan förväntas medföra på tjäderspelplatsen utgörs i allt väsentligt av buller från återvinningsverksamheten.

Bolaget har vid länsstyrelsen framhållit att det är den sökta åtgärdens omgivningspåverkan som ska prövas. I likhet med vad länsstyrelsen framhållit ska prövningen bl.a. även syfta till att mark används för det ändamål som området är mest lämpat för. Vad bolaget velat fästa uppmärksamhet vid är prövningens art och omfattning i ett bygglovsärende, i synnerhet när den verksamhet som möjliggörs av ett beviljat lov måste genomgå en miljöprövning för att tillåtas. I detta fall är åtgärden, dvs. anläggandet av verksamhetsytorna, inte sådan att den i sig kan medföra någon störning för tjädern. Det är i stället återvinningsverksamheten som kan medföra störningar. Detaljutformningen av den verksamheten och omfattningen av skyddsåtgärder är föremål för miljöprövning i annan ordning. Plan- och bygglagen (2010:900), PBL, innehåller ingen uttrycklig koppling till artskyddsförordningen (2007:845) och det finns inget krav på att exempelvis en artskyddsdispens i förekommande fall ska ha meddelats innan ett bygglov kan beviljas. När artskyddsfrågor aktualiseras i ett bygglovsärende bör prövningen i huvudsak uppehålla sig vid bedömningen av om förekomsten av skyddsvärda arter är tillräckligt utredd och om åtgärden framstår som genomförbar utan att komma i konflikt med artskyddet. Om den kommande verksamheten ska genomgå en

miljöprövning där såväl omfattning som skyddsåtgärder kommer att prövas för att säkerställa en acceptabel miljöpåverkan, måste även detta beaktas.

I likhet med vad som framhållits till länsstyrelsen och som utvecklas nedan anser bolaget att utredningen i det aktuella ärendet är tillräcklig och utvisar att återvinningsverksamheten är möjlig att bedriva utan att komma i konflikt med artskyddet förutsatt att verksamheten förenas med erforderliga villkor.

Återvinningsanläggningen återfinns ca 200 m öster om spelplatsens centrum. Som framgår av figur 1 ovan och i motsats till vad länsstyrelsen uppfattat tar de aktuella återvinningsytorna inte några spelplatser eller annan värdefull naturmark i anspråk. Spelplatsen och återvinningsanläggningen åtskiljs av höglänta skogspartier. Det buller som genereras av verksamheten uppkommer primärt i verksamhetsområdets östra delar, då det är där krossning, skutknackning och sortering utförs. Den verksamheten avskiljs från spelplatsen även av bullervall och topografiska höjder, vilket medför minskad bullerspridning. De verksamhetsytor som förekommer närmast spelplatsen nyttjas som materiallager, varför de genererar lägre bullernivåer och buller även uppstår mer sällan. Området som berörs av upplaget ligger inom landsbygdsområde i kommunens aktuella översiktsplan och ansluter till ett i gällande översiktsplan utpekat område som påverkas av flygbuller från Arlanda flygplats. Området är även i övrigt påverkat genom närheten till väg 273 och ett aktivt skogsbruk.

I och med att den planerade åtgärden inte berör de marker som är av särskilt värde för tjäder och att åtgärden ska utföras i ett område som redan i dag är utsatt för störningar bedöms det inte föreligga risk för att åtgärden medför att upprätthållandet av den lokala tjäderpopulationen försvåras. Denna uppfattning ligger i linje med de bedömningar som görs inom ramen för den ingivna artskyddsutredningen. Denna utredning är framtagen av oberoende experter i samarbete med ett konsultföretag. Båda dessa har mångårig erfarenhet av motsvarande uppdrag. Artskyddsutredningen har tagits fram som underlag för en mer omfattande deponiverksamhet som i framtiden kan bli aktuell inom området vilket, om tillstånd medges, kommer

att inkorporera nu aktuella åtgärder. Denna större verksamhet skulle, om den blir aktuell, ta marken för spelplatsen i anspråk och därmed skulle förutsättningarna för tjäderspel på platsen att upphöra.

I utredningen görs emellertid bedömningen att den lokala populationen även vid en sådan påverkan kan förväntas förbli livskraftig, till följd av förekomst av flertalet andra spelplatser för tjäder i närområdet.

Det är rimligt att anta att den nu ansökta mindre byggnationen, som alltså inte tar spelplatsen i anspråk, har än mindre påverkan. Artskyddsförordningens förbud gäller enbart i den utsträckning det är nödvändigt för att bibehålla eller återupprätta populationen av arterna på en tillfredsställande nivå som svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov. Mot bakgrund av bolagets utredning om förekomst av tjäderspel bedömer bolaget att eventuella störningar från de nu aktuella åtgärderna saknar betydelse för att bibehålla populationen av tjäder på en tillfredsställande nivå. Verksamheten träffas därmed inte av förbudsbestämmelsen i 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 februari 2023 i mål nr M 11988-21). Under alla omständigheter finns det inom ramen för miljöprövningen goda förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt minska påverkan ytterligare, exempelvis genom begränsningar av verksamhetens omfattning eller ytterligare försiktighetsmått.

Åtgärden kan därför inte förväntas försvåra upprätthållandet av den lokala tjäderpopulationen. Åtgärdens placering i förhållande till naturvärdena är i övrigt inte ifrågasatt. Det finns därför förutsättningar att bevilja bygglov.

Det antecknas till undvikande av missförstånd att bolaget avser att genomföra nu aktuell återvinningsverksamhet oberoende av om den deponiverksamhet som parallellt är föremål för tillståndsprövning blir av eller inte. Återvinningsverksamheten kommer, till skillnad från deponiverksamheten, inte att ta i anspråk någon spelplats för tjäder.

Bolaget har till stöd för sin talan åberopat inventeringar av naturvärden och tjäder i området samt en artskyddsutredning.

Nämnden, H.J. och M.J. har beretts tillfälle att yttra sig över överklagandet.

Nämnden har motsatt sig en ändring av länsstyrelsens beslut och har till stöd för sin inställning i huvudsak anfört följande.

Sedan nämnden beviljade bygglov den 16 juni 2020 har ny information framkommit, bl.a. i form av en inventering av tjädrar i området. Nämnden anser därför att ny bedömning av ärendet behöver göras.

I länsstyrelsens beslut står att tjädern skyddas av EU:s fågeldirektiv, vilket innebär ett generellt förbud mot att avsiktligt störa fåglar. Bolaget menar att länsstyrelsens bedömning av påverkan på tjädern grundas på att länsstyrelsen har beaktat den framtida deponiverksamheten i sin bedömning, och inte den åtgärd som söks bygglov för.

I länsstyrelsens beslut står att såväl spelplats som livsmiljöer påverkas av buller från anläggningen. Eftersom beslutet gäller upphävande av bygglov för en anläggning kan det förutsättas att det är den anläggning ärendet berör som menas. Nämnden delar länsstyrelsens bedömning av påverkan på tjäderpopulationen och att bygglovet därmed bör upphävas.

H.J. och M.J. har motsatt sig en ändring av länsstyrelsens beslut och har till stöd för sin inställning i huvudsak framfört följande.

Sammanfattningsvis hindras den sökta verksamheten av kommunens översiktsplan. Verksamheten kommer att medföra sådana störningar för deras fastighet att verksamheten måste anses strida mot kravet på att marken ska vara lämplig för ändamålet med hänsyn till sitt läge (2 kap. 2 § PBL). Återvinningsverksamhetens

negativa påverkan på tjäderpopulationen och dess lekplatser kommer bli så stor att verksamheten inte heller kan anses tillåtlig enligt bestämmelserna om artskydd.

Nedan hänvisas till den parallella prövningen enligt miljöbalken i Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt i mål M 9539-20 som tillståndsmålet. Tillstånd till deponi- och återvinningsverksamhet meddelades den 15 juni 2023. De, liksom andra närboende, har överklagat domen.

Förhållande till översiktsplan.

Översiktsplanen hindrar att bygglov ges. En översiktsplan är visserligen inte rättsligt bindande, men den återger vilka värderingar kommunen har gjort beträffande olika sätt att nyttja marken. Enligt fast praxis anses en tydlig översiktsplan ha stor betydelse, och i ärenden om bygglov utanför detaljplanelagda områden är översiktsplaner ett mycket viktigt planeringsdokument.

Vad gäller området Husby-Långhundra framgår det av översiktsplanen att verksamheter på landsbygden exempelvis kan utvecklas i de delar av kommunen som berörs av flygbuller, där det inte är möjligt att utveckla ny bostadsbebyggelse utan endast verksamheter. Av översiktsplanen framgår vidare att de verksamheter som främst prioriteras på landsbygden inom kommunen är sådana som är kopplade till jord- och skogsbruk. I kommunens gröstrukturplan, som är en del av översiktsplanen, tar kommunen dessutom upp vikten av gröna korridorer.

Sammanfattningsvis kan det därmed konstateras att den sökta återvinningsanläggningen inte stämmer överens med intentionerna i nu gällande översiktsplan för Knivsta kommun. Det aktuella området ligger klart utanför det område som i översiktsplanen har markerats som en zon för buller, dvs vad som anses vara influensområdet för Arlanda. Det strider därför mot översiktsplanen att placera en deponiverksamhet i det aktuella området där det kan finnas förutsättningar för ny bebyggelse. Anläggningen kan heller inte ens med god vilja kategoriseras som jord- och skogsbruk.

Enskilda intressen

Deras fastighet ligger ca 250 m söder om det planerade verksamhetsområdet. Fastigheten ligger i omedelbar anslutning till infarts- och utfartsvägen i höjd med den bom som ska spärra av området då ingen verksamhet bedrivs. Denna anslutningsväg planeras bli så bred att det ska kunna stå ett antal lastbils ekipage väntande, i avvaktan på att kunna köra vidare in i verksamhetsområdet respektive ut från området. Detta betyder att deras fastighet kommer att drabbas av trafikbuller och avgasutsläpp som genereras av välfyllda lastbilar som bromsar in och startar och på samma sätt kommer de att drabbas av tomma lastbilar som bromsar in vid den stoppskylt som kommer finnas vid anslutningen till väg 273. Enligt bygglovsansökan uppskattas verksamheten generera upp till 70 inkommande fordonsrörelser, dvs 140 fordonspassager tur och retur, baserat på en årlig masshantering på 600 000 ton.

De har även en uteplats som vetter mot väg 273, på ett avstånd om cirka 40 m. Det är därför inte korrekt att hävda att huset kommer att isolera mot buller som kommer från väg 273. Själva verksamheten kommer enligt ansökan att generera buller från ett flertal andra typer av maskiner och fordon. Samtliga dessa kommer att generera olika ljud med olika frekvens och tonhöjd.

- Krossning av sten och annat material med en mobil käftkross.
- Skutknackning, dvs att dela sönder större stenblock till mindre.
- Krossning av stubbar och ris.
- Hantering av material med materialhanterare.
- Materialsortering.
- Grävarbeten.
- Arbete och transporter med hjullastare.
- Transporter med schaktbilar.

De kommer att bli starkt berörda av direkta störningar i form av buller, damning och vibrationer från verksamheten i sig, samt buller, luftföroreningar, damning och en mycket osäker trafiksituation rörande trafiken till och från verksamheten. Varken länsstyrelsen eller bolaget verkar förstå vilken markant skillnad som kommer att

märkas på deras fastighet med alla nya bullerkällor och en ökad trafik med tunga fordon på väg 273.

Lokalisering

Med hänsyn till 2 kap. 2 § PBL ifrågasätter de varför bolaget valt att ansöka om att anlägga en återvinningsanläggning just på denna plats. I tillståndsärendet så har bolaget argumenterat för att de geologiska beskaffenheterna i låglänta myrmarker omringade av höglänta bergpartier gör området särskilt lämpligt för deponering. Men för återvinningsanläggningen så hyser området inga särskilda fördelar. Speciellt med tanke på förekomst av tjäder i området samt närliggande fastigheter är platsen tvärtom högst olämplig för ändamålet. De argument som bolaget gjort gällande i tillståndsmålet är irrelevanta för nu aktuell prövning då det avser olika verksamheter.

Avstånd till närliggande länsväg 273 och nära tillgång till elektricitet är inte skäl för att påstå att återvinningsverksamhet är mest lämpad på den valda platsen. Det nuvarande skogsbruket är ett mera lämpligt ändamål med tanke på platsens förutsättningar. Det finns betydligt bättre lämpade platser närmare större vägar och i områden som inte har någon bebyggelse. Att det dessutom går ett vattendrag i direkt anslutning till verksamhetsområdet som sträcker sig över stora områden som riskerar att kontamineras talar också för att det finns bättre lämpade områden för en återvinningsanläggning. Kraven i 2 kap. 2 § PBL är därmed inte uppfyllda.

Bestämmelsen i 3 kap. 3 p. 6 miljöbalken, dit 2 kap. 2 § PBL hänvisar, säger att mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön, och i 3 kap. 6 § 1 st. sägs att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Båda dessa bestämmelser hindrar att bygglov ges.

Tjäder

Tjädern finns upptagen i bilaga 1 i fågeldirektivet. Arten är i den nationella rödlistan bedömd som livskraftig, men är ojämnt spridd i landet och 90 procent av populationen återfinns i landets norra delar, från Värmland, Dalarna och Gästrikland och norrut. I Götaland och Svealand är tjäderstammen betydligt svagare. I Uppland finns endast cirka 1 procent av Sveriges bestånd av tjäder.

Tjäderns förutsättningar i Sverige har analyserats noga av BirdLife Sverige. I utredningen ”Tjädern – En kunskapssammanställning” från 2017 konstateras bland annat att tjädern minskat med 40–85 procent i Finland sedan 1960-talet men stabiliserats på senare år. Detsamma gäller troligen i Sverige. Huvudorsaken till minskningen är de storskaliga förändringarna i skogslandskapet som skogsfragmentering, habitatförlust och habitatförsämring.

En tjäderlekplats kan sägas utgöra navet i en lokal population av tjäder. Det finns studier som tyder på att det är hönorna som initierar etableringen av nya tjäderlekplatser, vilket indikerar att dessa miljöer är betydelsefulla för reproduktion och uppfödning av kycklingar. Etablering i myrmosaiker, som är viktiga reproduktions- och uppfödningsområden, styrker hypotesen. Forskare har undersökt genetiska samband inom den finska tjäderstammen genom analys av spillning från olika lekplatser. Resultaten indikerar att det är viktigt att behålla ett nätverk av sammanhängande lekplatser för att bibehålla den genetiska kvaliteten hos arten. Eftersom större lekar med fler tuppar attraherar fler hönor än små lekar drar man också slutsatsen att lekens storlek är en viktig parameter för att bibehålla den genetiska variationen.

BirdLife Sverige anser att Skogsstyrelsens artvisa vägledningar för fåglar i förhållande till skogsbruk, vilka har framtagits av Artdatabanken,¹ måste följas så nogsamt som möjligt och i den utsträckning som krävs för att säkerställa arternas ekologiska krav och därmed säkerställa att bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion bibehålls. Skogsstyrelsens vägledning för tjäder anger att det

¹ BirdLife Sveriges yttrande i Skogsstyrelsens ärende dnr A 12790-23.

generellt gäller att undvika eller i görligaste mån begränsa skogliga åtgärder kring lekcentrum.

Enligt Skogsstyrelsens vägledning för tjäder betraktas spelplatser i södra Sverige med fem tuppar eller fler som ett större spel och är sällsynta. Vidare framgår det av vägledningen att behovet av hänsyn bör bedömas utifrån spelplatsens storlek och den omgivande skogens utseende. Som BirdLife Sverige framhåller så är ett sammanhängande skogstäckte en mycket viktig parameter för tjädern, vilket kan påverka lekplatserna positivt upp till 3 000 m från lekplatsen. Man menar även att för att bibehålla en livskraftig stam av tjäder krävs minst 3–5 sammanlänkade lekplatser. Frånvaron av en sådan strategi har missgynnat tjädern i södra Sverige. Skogsstyrelsen skriver vidare att ju större spelplats, desto större är behovet av hänsyn. Som miljöhänsyn vid skogsbruk anges bland annat anpassningar i tid för att undvika störning och undvikande av avverkning på spelplatser. I Vindvals rapport 6740 föreslås ett ökat fokus på hela artens livsmiljö där spelplatsen ingår, och inte bara den skyddszon på en kilometer som rekommenderas i tidigare rapport 6467. I Vindvals rapport 6976 föreslås ett avstånd i Sverige på 865 m till tjäderns spelplatser och livsmiljöer under sommartid för att minimera negativa effekter av vindkraftverk och tillfartsvägar. Rekommendationerna om skyddsavstånd till spelplatser är i linje med praxis för vindparker, se bland annat Mark-och miljööverdomstolens domar i mål nr M 6331-18 och mål nr 1845-2019.

Tjäderns förutsättningar på den sökta platsen

Det kan konstateras att den i målet utförda tjäderinventeringen visar att det finns en spelplats (eller lekplats) för tjäder med i vart fall fem tjädertuppar inom det sökta verksamhetsområdet (dvs inom det samlade området för deponi- och återvinningsverksamheten). Med spelplats avses en plats där tjädertupparna visar upp sig för att locka till sig honor för parning. Sådana spelplatser kräver sin särskilda utformning.

Den aktuella spelplatsen inom verksamhetsområdet ligger på en höjdrygg med hällmark och medelålders tallskog och området runt spelplatsen är en livsmiljö med

hög lämplighet för tjäder under hela året. I yttrande till domstolen i tillståndsmålet konstaterar länsstyrelsen att denna kombination av livsmiljöer ger området ett högt värde för arten enligt den analys som genomförts.

Vid mark- och miljödomstolens syn på platsen i tillståndsmålet visade länsstyrelsens representant på tjäderspillning på ett flertal platser, både i det område som bolaget redan har avverkat, och även i mycket närbelägna icke avverkade områden som kommer finnas inom både återvinnings- och deponiverksamhetens influensområde för buller, damning och andra störningar.

Verksamheten ska lokaliseras över centrum av en stor tjäderspelplats och den kommer utan tvekan att ödelägga denna spelplats och livsmiljö, splittra den lokala populationen och därmed försämra den kontinuerliga ekologiska funktionen (KEF) för tjäder i området. Länsstyrelsen har understrukt att detta utgör ett kärnområde för tjäderleken. Att bevilja ansökt åtgärd står i strid med artskyddsförordningen och EU-lagstiftning.

Av bolagets utredning i målet framgår att skogsmiljön inom verksamhetsområdet, med några undantag, har bedömts som mindre lämplig för tjäder. Bolaget menar även att den lokala tjäderpopulationen, trots etableringen, kan upprätthålla en livskraftig nivå eftersom det finns andra lämpliga spelplatser i närheten. Mark- och miljödomstolen tog i tillståndsmålet fasta på denna argumentation, och skrev i domen att det inom 100 m från deponiområdet finns tillgång till skogsområden som bedöms lämpliga för arten. Detta motsägs dock av länsstyrelsens bedömning i tillståndsmålet, att det inte alls är givet att det kan ske en nyetablering av spelplatser utanför verksamhetsområdet eftersom dessa kommer vara utsatta för buller och andra störningar från verksamheten. Även om det möjligen kan finnas närbelägna skogsområden som bedöms lämpliga för arten är det långt ifrån säkert att habitatet är tillräckliga för att återupprätta en ny lekplats. Bolaget har inte heller närmare angivit var dessa andra lämpliga tjäderhabitat ska finnas. Så vitt man vet verkar det ske en uppsplittring av lekplatserna och det tar lång tid innan dessa kan återetableras, om de ens kan göra det i någon större utsträckning. Bolaget blandar

samman en generell habitatmodell för tjäderbiotop, som visar lämpliga habitat för arten, med förutsättningen för arten att faktiskt bilda en ny lekplats. Domstolen bör tillämpa försiktighetsprincipen. Bolaget har inte visat att det med stor sannolikhet kan komma att bildas nya spelplatser. Även om det skulle vara så som bolaget hävdar, att återvinningsverksamheten i sig inte kommer placeras på en spelplats, finns det stöd för påståendet att de störningar (buller, vibrationer, damningar, ljus från strålkastare) som verksamheten kommer att generera i närområdet inte alls saknar betydelse för att bibehålla tjäderpopulationen på en tillfredsställande nivå. Detta kan dels bero på att andra platser i närheten kommer vara starkt utsatta för buller och andra störningar, dels på att de är belägna på andra sidan den starkt trafikerade väg 273 som löper i nord-sydlig riktning och som bildar en barriär i landskapet. Givet att återvinningsanläggningen kommer alstra ett mycket stort antal fordonstransporter varje dygn, så kommer barriäreffekten att öka i och med att anläggningen etableras. Det finns därför skäl att anta att den lokala populationen kan komma att skadas på grund av att spelplatsen i det planerade deponiområdet försvinner. Bolaget har inte utifrån aktuell vetenskapligt underlag på en tillfredsställande nivå kunnat styrka eller motivera att populationen i området kommer kunna bibehållas.

Alla som har försökt att bevittna spelande tjäder känner väl till att man måste vara på plats långt innan tjädern anländer, och man måste ha ett så bra kamouflage att man inte syns. Tjädern är mycket känslig för yttre störningar.

Mot denna bakgrund är det inte visat att den skada som återvinnings- och den framtida deponiverksamheten kommer orsaka på tjäderns spelplatser i området kan komma att repareras genom att tjädern väljer andra platser.

Platsens beskaffenhet är olämplig med hänsyn till att det finns platser precis där återvinningsdelen ska etableras där tjädern spelar och har spelat men inte längre kan göra det på grund av att bolaget redan före tillstånd och bygglov har avverkat skogen. Även om det skulle vara så att återvinningsdelen inte kommer placeras exakt där tjädern spelar eller har spelat, så är läget ändå olämplig med hänsyn till att

det i den närmaste omgivningen finns spelplatser som används, och som i en naturlig opåverkad skogsmiljö ingår i ett nätverk av spelplatser där tjädrarna rör sig mellan olika spelplatser. Etableringen av återvinningsverksamheten kommer dels att rent fysiskt bryta de ytor som ligger mellan spelplatserna, och där tjädrarna rör sig för att komma till de olika spelplatserna. Dels kommer återvinningsverksamheten, både i sig, dels tillsammans med deponin, att orsaka stora bullerstörningar som kommer att skrämma bort tjädern även från den omkringliggande miljön. I vart fall har bolaget inte visat att så inte kommer bli fallet.

Störningen, både från återvinnings- och deponiverksamheterna tillsammans, men även från återvinningsverksamheten i sig, saknar inte betydelse för tjäderns förutsättningar i utbredningsområdet. Man måste se de lekplatser för tjädern som direkt berörs som en viktig del av ett större sammanhang i vilket fler lekplatser för tjädern finns och där de nu berörda lekplatserna ska ses som en viktig värdekärna av central betydelse för tjäderns utbredning i ett större område. Man måste förstå att det är ett nätverk av lekplatser, som inte får fragmenteras av exploateringsföretag, skogsavverkningar eller barriärer i landskapet såsom vägar. Den lokala förekomsten av tjäder i området måste beaktas även vid regionala och nationella bedömningar. Man måste också förstå att etableringen av lekplatser för tjädern även påverkas av buller och andra störningar, även om skogen finns kvar närmast exploateringsområdet.

Inrättandet av återvinnings- och deponiverksamhet är ett avsiktligt störande av tjäderns häcknings- och uppfödningsområde, och störningen saknar inte betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå, särskilt utifrån ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov.

Bolaget har inte har visat att tjäderpopulationen efter inrättandet av återvinningsverksamheten (eller deponin), kan finnas kvar inom sitt naturliga utbredningsområde och att påverkan på dessa specifika lekplatser kommer få betydelse för förutsättningarna för upprätthållandet av tjäderpopulationen i ett större område. Tolkningen av uttrycket ”det naturliga utbredningsområdet” kan därför i

detta fall begränsas till just denna spelplats och dess omedelbara närhet, men inte endast därför att tjädern kommer att påverkas just här utan även därför att återvinningsanläggningen kommer generera störningar långt utanför verksamhetsområdet med följd att fler lekplatser kommer påverkas.

Omvandlingen från en skog till en storskalig återvinningsverksamhet skapar dessutom förändringar i lokalklimatet, såsom mark- och luftfuktighet men även buller, vibrationer och damm, vilket även får en stark påverkan på den omgivande skogen och de dungar som lämnas kvar. Det saknas en bedömning av de kumulativa effekterna av den sökta verksamheten. Det finns således inga garantier för att omgivningarna, som i och för sig är orörda, på grund av störningarna från återvinningsanläggningen kommer vara i ett sådant ekologiskt funktionellt skick att de kan attrahera spelande tjäder.

Utöver detta kan anföras att den skogliga successionen sker mycket långsamt, vilket betyder att befintliga lekplatser mycket väl kan vara lekplatser under många år framåt och på samma sätt nybildas inte lekplatser så fort att de omedelbart kommer att kompensera för de lekplatser som förstörs av återvinningsanläggningen.

H.J. och M.J. menar inte att tjädern helt kommer att försvinna från området på grund av återvinningsverksamheten, men det är inte visat att tjäderpopulationen efter en etablering kommer vara långsiktigt stabil i området. Exempelvis har inte bolaget visat att det kommer finnas 3–5 sammanlänkade lekplatser i området, vilket anses vara ett minimum för att en livskraftig stam ska kunna bibehållas. Försiktighetsprincipen i 2 kap. 3 § MB ska tillämpas.

Bolaget hänvisar till avgörandet Mark- och miljööverdomstolens avgörande i mål nr M 11988-21, men det nu överklagande målet skiljer sig från detta avgörande genom att den sökta verksamheten avses placeras i mitten av områdets värdekärna för tjäder, vilket inte var fallet i det refererade rättsfallet. Detta är en avsevärd skillnad. Det finns även en starkt trafikerad väg som innebär en barriär mellan olika

spelplatser, vilket betyder att det kan antas att dessa spelplatser inte har någon naturlig förbindelse med varandra. Fragmenteringen av området är tydlig.

Mot bakgrund av ovan är verksamheten förbjuden enligt 4 § 4p. artskyddsförordningen, som enligt Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 15 februari 2022 i mål nr P 8475-20 ha betydelse för tolkningen av markens lämplighet enligt 2 kap. PBL.

Artskyddsdispens

Trots förbuden i 4 § artskyddsförordningen kan länsstyrelsen ändå ge dispens om förutsättningarna i 14 § artskyddsförordningen är uppfyllda. Liksom länsstyrelsen i sitt yttrande i tillståndsmålet menar även H.J. och M.J. att bolaget inte har visat att kriterierna i 14 § punkt 1-3 i artskyddsförordningen är uppfyllda. Dispens från 4 § kan därför inte medges.

Det går inte att utesluta att det finns andra lokaliseringsmöjligheter för den aktuella verksamheten som innebär en mindre påverkan på arten, och där marken kan bedömas som lämplig enligt 2 kap. PBL. Bolaget har därmed inte visat att det inte finns någon annan lämplig lösning enligt 14 § punkt 1 artskyddsförordningen.

Bolaget har heller inte visat att dispens kan lämnas enligt 14 § punkt 3 c artskyddsförordningen, ”av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.”

Av praxis framgår att begreppet ”andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse” ska tolkas restriktivt och att kraven på överskuggande allmänintresse måste sättas högt (se bl.a. MÖD 2015:3 som hänvisar till EU- kommissionens Vägledning om artikel 6.4 i habitatdirektivet 92/43/EEG).

I artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet finns uttrycket ”tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse, inbegripet orsaker av social- eller ekonomisk karaktär”.

Kommissionen har gett ett antal exempel, som bland annat inbegriper utvidgningen av Daimler Chrysler Aerospace Airbus GmbH:s anläggning i Hamburg-Finkenwerder (Tyskland) av utomordentligt vikt för Hamburgerområdet och Nordtyskland samt för den europeiska rymdfartsindustrin.

H.J. och M.J. håller med länsstyrelsen som i tillståndsmålet bedömde att bolaget inte visat att den aktuella verksamheten kan anses vara av sådan vikt att den uppfyller kravet på ”ett överskuggande allmänintresse”. Länsstyrelsens bedömning är vidare, med hänvisning till vad som framförts ovan, att den försämring av artens livsmiljö som kan förväntas till följd av den planerade verksamheten riskerar att försvåra upprätthållandet av artens bevarandestatus. H.J. och M.J. instämmer även i denna bedömning.

Till sitt överklagande har H.J. och M.J. bifogat länsstyrelsens yttrande i tillståndsmålet, mark- och miljödomstolens mål nr M 9539-20.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Prövningens ram

Domstolen konstaterar inledningsvis att flera av de synpunkter som H.J. och M.J. har lämnat i sitt överklagande gäller den planerade deponi- och återvinningsverksamheten som har prövats och beviljats tillstånd av denna domstol i mål M 9539-20.

Prövningsramen i ett överklagat mål begränsas av underinstansernas beslut. Mark- och miljödomstolen kan därför inom ramen för detta mål endast pröva om det finns förutsättningar att bevilja bygglov utifrån den nu aktuella ansökan. Således faller frågor om påverkan från den planerade deponi- och återvinningsverksamheten utanför domstolens prövningsram i detta mål.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Domstolen har att pröva huruvida bygglov kan beviljas för nybyggnad av upplag. De två anläggningsytorna är en del av en återvinningsanläggning på fastigheten X. Åtgärderna är fördelade på en yta i norr om ca 25 000 kvm och en yta i söder om ca 23 000 kvm.

Översiktsplanen och platsens lämplighet

Fastigheten X omfattas av översiktsplan för Knivsta kommun, Översiktsplan 2017, Mot år 2035 med utblick mot 2050.

Frågan om de ansökta åtgärderna är förenliga med översiktsplanen har tidigare prövats av Mark- och miljööverdomstolen genom avgörande den 24 oktober 2022 i mål nr P 10296-21. Mark- och miljööverdomstolen konstaterade då att åtgärderna var förenliga med översiktsplanen. Det som H.J. och M.J. nu har anfört utgör inte skäl för domstolen att göra en annan bedömning än den som Mark- och miljööverdomstolen gjort.

Beträffande platsens lämplighet gör domstolen följande bedömning.

Domstolen konstaterar inledningsvis att den nu aktuella platsen i sig inte omfattas av något särskilt skydd i form av naturreservat, biotopskyddsområde eller liknande. Det finns således inga särskilt reglerade förbud mot att bygga på platsen. Området omfattas inte heller av någon detaljplan. Som konstaterats ovan är åtgärderna förenliga med översiktsplanen. Området ligger inte inom något riksintresse, förutom en mindre del av fastigheten som ligger inom influensområde för flygbuller från Arlanda.

De ansökta åtgärderna avses lokaliseras ca 250 m från närmaste bebyggda fastighet. Upplaget ska vidare lokaliseras i anslutning till befintlig väg, Trafikverkets väg 273. Av utredningen framgår att varken Trafikverket, Roslagsvatten AB eller Vattenfall Eldistribution AB har haft något att erinra mot byggnationen.

Domstolen bedömer mot bakgrund av ovan att den aktuella platsen uppfyller kraven i 2 kap. 2 § PBL. Frågan om artskydd behandlas separat nedan.

Buller m.m.

Beträffande buller och ökad trafik instämmer domstolen i den bedömning som länsstyrelsen har gjort.

Upplysningsvis informerar domstolen om att eventuella bullerstörningar får prövas inom ramen för kommunens tillsyn genom en anmälan enligt miljöbalken.

Artskydd

Den utredning som bolaget lämnat in visar att det finns en tjäderspelplats i närheten av det område där de nu ansökta åtgärderna planeras. Spelplatsens centrum är lokaliserad ca 200 m från anläggningsytorna. H.J. och M.J. har liksom nämnden anfört att ett bygglov skulle strida mot artskyddsförordningen och därför motsatt sig en ändring av länsstyrelsens beslut.

Domstolen konstaterar att den stora påverkan på tjäder kommer att komma från den deponi- och anläggningsverksamhet som ska bedrivas på platsen. I prövningen av den verksamhetens påverkan på tjäder i mål M 9539-20 konstaterade domstolen att deponi- och återvinningsverksamheten skulle leda till att tjäderspelplatsen, till följd av verksamheten, skulle komma att upphöra inom några år. Mot bakgrund av att bolagets utredning visat att den aktuella lekplatsen har goda förutsättningar att återetableras i närområdet saknades det dock enligt domstolen skäl att anta att den lokala populationen ska skadas på grund av att spelplatsen i det planerade deponiområdet försvinner. Störningen som verksamheten innebär bedömdes därför sakna betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten på en tillfredsställande nivå och därmed ansågs den ansökta verksamheten inte vara förbjuden enligt 4 § första stycket 4 artskyddsförordningen. Domen har överklagats till mark- och miljööverdomstolen.

De nu aktuella åtgärderna i form av hårdgjorda ytor samt bullervallar får enligt domstolen anses innebära mindre långtgående konsekvenser för tjäder. Även om åtgärderna omfattar en stor yta, vilket medför en habitatsförlust, så framgår det av bolagets utredning att det finns möjlighet för tjädern att återetableras i närområdet. Domstolen bedömer att det nu aktuella upplaget inte medför en sådan påverkan på tjäder att bygglov inte kan beviljas.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis finner domstolen att det finns förutsättningar att bevilja bygglov för ansökt åtgärd. Länsstyrelsens beslut ska därför upphävas och nämndens beslut att bevilja bygglov ska stå fast.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 23 november 2023.

Anna Hagstad

Johan Andrade Hagland

I domstolens avgörande har rådmannen Anna Hagstad och tekniska rådet Johan Andrade Hagland deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Jessica Waher.